28. Nýtt barnahæli.
Barnahæli Good-Templara við
Kumbravog á Stokkseyri.

4 blöð. Reykjavík, 1.sumardag 1942.

Nýtt barnahæli

Good-Templarareglan mun þegar hafa hafið starf sitt fyrir börnin í þá átt, að kaupa steinhús allstórt við Kumbravog á Stokkseyri. Húsið er allstórt að vísu óinnréttað að miklu nema í efri hæð og er þegar byrjað á umbótum til þess að gjöra það hæfilegt til sumardvalar fyrir börn; takist það vel, sem vænta má, er þarna um góða stofnun að ræða og þarfa mjög, en seinlega mun þó státa fé til þessa, sem og þess, að fá nægilegan húsbúnað og áhöld, sem til þessa þarf. En þessu rætist vonandi einnig vel og eftir því sem vorir menn standa til, því ekki vantar áhugann fyrir þessu og er þá mikið fengið þegar viljinn er fyrir hendi.

En það er staðurinn, sem ég vildi minnast á með fáum orðum. Hann er að mörgu leyti prýðilegur: Húsið stendur í túnjaðri Kumbravogs; þar er grasigróinn vallendisflötur og liggur alfaravegurinn um hann, niður að sjónum, en þar er hallinn ofan frá sjávarbakkanum niður að flæðarmáli, og lengst út í lónin, alþakinn hvítum skeljasandi, sem aldrei gengur, hvernig sem viðrar, það er því algjörlega rangt, sem menn hafa getið sér til, að þarna sé uppsand-byljir: Sandurinn þarna, er svo stórgerður og þungur í sér, að hann rýkur ekki, nema þá í verstu ofviðrum, og þó helst í útsynningsofsaveðrum, sem oftast eru svo hliðstæð, að vindurinn stefnir meðfram sjávarbakkanum en ekki á hann og því síður þangað sem húsið stendur.

Fyrir neðan sjávarmálið eru lág sker og klettar, jafnvel eigi hærri en sel-[illegible] vörum mönnum, og lón þar, er að sandinum liggja, eru svo grunn,

Nýtt barnaheimili

Atl Goodtemplarareglan mun þegar hafa hafið starf sitt fyrir börnin í þá leið, að kaupa steinhús allstórt við Kumbaravog í Stokkseyri. Húsið er allstórt að vísu ómannsæmandi að innan nema í efri hæð og er þegar byrjað á umbótum til þess að gjöra það hæfilegt til sumardvalar fyrir börn; takist það vel, sem vænta má, er þarna um góða stofnun að ræða og þarfa mjög, en sennilega mun þó skorta fé til þessa, sem og þess, að fá nægilegan húsbúnað og áhöld, sem til þessa þarf. Úr þessu rætist væntanlega einnig vel og eftir því sem vonir manna standa til, því ekki vantar áhugann fyrir þessu og er svo mikið fengið þegar viljinn er fyrir hendi.

En það er staðurinn, sem ég vildi minnast á með fáum orðum. Hann er að mörgu leyti prýðilegur: Húsið stendur í túnjaðri Kumbaravogs; þar eru grasigrónar vallendisflatir og liggur alfaravegurinn um hér, síðan að sjónum, en þar er hallinn ofan frá sjávarbakkanum niður að flæðarmáli, og langt út í lónin, alþakinn hvítum skeljasandi, sem aldrei gefur, hvernig sem viðrar. Það er því algjörlega rangt, sem menn hafa getið sér til, að þarna sé sandbylur: Sandurinn þarna er svo stórgerður og þungur í sér, að hann rýkur ekki, nema þá í verstu áhlaupum, og þó helst í útsynnings ofviðrum, sem óhætt er svo hlédrægt, að vindurinn stefnir meðfram sjávarbakkanum en ekki á hann og því síður þangað sem húsið stendur.

Fyrir neðan sjávarmálið eru lág sker og klettar, jafnvel eigi hærri en seilingar hæð vöxnum mönnum, og lónin, er að sandinum liggja, eru svo grunn, að þau eru oft notuð til baða, botn þeirra er þakinn hvítgulum sandi og um fjörurnar hitar sólin, þegar hennar nýtur, svo, að sjórinn ~~þeim~~ hann verður þægilega heitur til þess að baða sig í honum. Hér er því um holl og heilsusamleg sjóböð að ræða. En þar getur og verið um sólböð að tala, á skínandi sandinum, í skjóli klettanna eða skerjanna þeirra, er þar eru og aldrei flæðir yfir, sem sjá má af því, að þar eru grasigrónar vallendistoppar víða og þar vaxa undur, [illegible], sandkál og þönglar eggjum sínum eða geymdu það, meðan ég þekkti til, lék mér þarna sem barn og fann margt kvöldið, sem mér var bannað að hlaupa niður að sjó [illegible] frá þeim. Þetta er m. a. einn kosturinn við þennan stað. Og einstæður fyrir börn; það er mjög [illegible] fyrir þau að alast þar upp, sem fuglalífið má segja að sé samfara þeirra eigin lífi.

Milli Stokkseyrar og Kumbaravogs er nál. 20 mínútna gangur, vegurinn

beinharðar, heimilislíður og ávalt þurr; jafnvel á vetrartíð. Að þarna sé vindasamt, sést best á því, að þótt stórrigningarbylur væri og hvassviðri af norðri, sást svo að segja engin snjógusa þarna niður í gjávarbakkanum, sökum þess, að Stekkjarheiði hlífði við því öllu og hélt það jafnaðan á hinum ávalmynduðu dældum sínum og lægðum, en heiðin nær alla leið niður að bænum í Stekkjarhverfinu og þar að Kambragjánni. Þótt staður þessi sé að mörgu leyti hinn ákjósanlegasti, hvíld og ... öll í garði gert o.s.frv., þá tel ég mest um það vert, að þangað fékkst vel hæf forstöðukona, gott starfsfólk og áhugasöm forgöngunefnd.

Reynsla mín og annara í þessum efnum er nú aldarfjórðungsgömul, sem sé frá Brennistöðum í Borgarfirði, en Sigurbjörg sál. Þorláksdóttir var þar forstöðukona fyrstu árin (frá 1918) og síðan að Silungapolli, en frú Vigdís Blöndal hefir haft þar forstöðuna á hendi þessi árin[1] og oft með annari konu sér við hlið, nú frú Sigríði Magnúsdóttur frá Gilsbakka. Nefndir þær, er séð hafa um rekstur heimilis Oddfellows við Silungapoll, hafa jafnan talið sig heppnar mjög í vali sínu á forstöðukonum þessum og starfsfólki öllu, enda litið svo á, að úrslit væri hvernig starfsemi þessi hefði tekizt alla. Það er að mínu áliti alls eigi mest um vert - þótt ánægjulegt sé, að þar sjái t.d. lærðar hjúkrunarkonur eða læknar ávalt við hendina, heldur hitt, að þar sé sem best regla á öllu, utanhúss sem innan, stjórnsöm húsmóðir, sem skilur starf sitt vel, þjónustufólk sem hún ræður vel við, en hlýðið, iðið fólk sem veit, hvað því ber að gera og hvað það á að gera.

Það mun enda vera allra þeirra mál, er að Silungapolli hafa komið, meðan börnin hafa verið þar, að þar sé stjórnsemin og reglan á öllu svo mikil, að eigi standi heimilið að baki neinu erlendu heimili af sama tagi. Má m.a. benda á það, að þótt þar sitji rúmlega 80 manns að borði í einu (þar af 72 börn), að þá heyrist þar hvorki „hvísl né hósti“, nema veikindi valdi -, engin hávaði, glamur eða gauragangur; þess verður eigi vart, að neinn sé þar inni, en er út er komið, er tekið undir loft, og þar mega börnin láta sér uppgleðjast, en ávalt þó undir nákvæmri gætur fullorðinna manna. Það er heldur eigi mest um vert, að börnin fái nóg að vera sig af, heldur er hirðusemin, hreinlætið og reglusemin með klæðnað, rúmföt og fótaferð engu síður mikils virði. Hér er því, eins og áður er sagt, mest um vert að skyldurækið þjónustufólk sé fyrir hendi en umfram allt góð húsmóðir!

Ég hefi bent á þetta og tekið dæmi af reynslunni - 25 ára reynslu -

[1] síðan 1930

en alls eigi af neinum áróðursmönnum fordildar metnaði.

Heppnist það vel með forstöðukonu og starfsfólk, sem vonandi er að verði, tel ég staðinn ákjósanlegan, m. a. af framangreindum ástæðum og svo því, hversu fagurt er þar oft um að litast: Fjallahringurinn fagur í tilkomumikilli fjarlægð, [illegible] tignarlega, svo fjarri, að þangað kemst enginn, nema fuglinn fljúgandi, en þó svo nærri, að veldi þess og tign hrífur hvern þann er til þess sér, svo, að hann gleymir því aldrei. Þarna er fuglalíf fjölskrúðugt mjög, og hreinlegt umhverfi allt í kringum staðinn.

Hinsvegar fæ ég það eigi dulið, að dýrtíðlega er í ráðist með tilliti til kostnaðarins, jafnvel þótt eigi sé um erfiðar samgönguleiðir að ræða því staðurinn er í þjóðbraut og fjölfarinn, svo sem [illegible], mjög oft er með þarf, [illegible] mjög. [illegible] ferðir daglega fram og aftur, oftast fleiri en ein eða tvær á dag. Til læknis, á Eyrarbakka, er stutt leið, eða nál. klukkutíma gangur, en svo fara bílarnir þarna á milli, jafn oft og þeir fara hingað suður, og austur aftur.

Eg vil að lokum taka það fram, að ég er fæddur og uppalinn á þessum staðnum — var þar til fermingaraldurs — og veit ekki af neinum hættulegum stöðum þar nálægt, er menn þurfa að óttast fyrir börnin. Það má segja, að staður þessi sé í sveit, þar sem nóg er á sumrin, blóm og gróður, með [illegible] og [illegible] hér og þar, og því skjólgott víða, en einkum [illegible] túnsins hreinlega grundin og sandurinn, sem ég gleymi eigi hvað mikið fyrir: Börnin geta verið úti þar allan daginn, ekki í for eða bleytu, heldur á grængrónum völlum og hvítum skeljasandi, sem margir sóttust eftir að prýða stofugólf sín með áður og baðstofur. —

[illegible] (margin note)

— „ — „ — „ —

2.

Reykjavík, á 1. sumardag 1942.

[illegible signature]

2. Goodtemplarareglan er ein meðal hinna göfugu reglna, er hingað hafa flutzt og sem láta sig mestu skipta mannúðarmál þjóðanna, hag hinna umkomulausu og [illegible] manna ungir sem eldri er sitja verða við skuggahliðar lífsins og oftast fyrir [illegible] eins annara, og hverir þurfa þess frekar við að þeim sé sýndur kærleikur og [illegible] maðurinn og börnin og drykkjumanna konurnar, börn þeirra og ættingjar. En þeir, sem að þessu vinna eiga oft við ramman að sjá, misskilning, tómlæti og tregðu [illegible] annara í þeirra garð. Má annars, að ég eigi tali um ofsóknir og illkvittni annara í þeirra garð. [illegible] að þar í því sambandi bent á það, t. d. með barnaheimilið við Silungapoll, að þar

hefir verið brotist inn nokkrum sinnum á ári síðan 1930 og nú í vetur sem leið er, þrisvar, stolið þar, uppboð gert og svo við það skilið, að öllum þessum mönnum muni blöskra. Það þyrfti að vera lýst eins og það er.

Fyrir svosem 14-15 árum, var Odd-Fellowreglunni lýst svo í blaði einu hér í bænum – að vísu ómerkilegu blaði og af ómerkilegum manni – og í sambandi við starfsemi hennar og Thorvaldsensfélagsins, að hún væri „rakið leynifélag", sem höfundurinn vildi líkja við „svörtu höndina" og önnur mestu óþokkaskaparstofnanir er þekkjast erlendis. Honum varð þó eigi að vilja sínum, því það vissu allir, tilgangur, markmið og starfsemi félags þessa, sem allra hinna reglnanna, var allt annað og göfugra en hann gat hugsað sér að nokkur maður eða félag hefði í huga. Reynslan hefir sýnt þetta og sýnir enn í dag. En svona var nú [illegible] hans til vill- þvaðurmála bannanna. Þó og svo mun vera um.

Því er það, að ég tel líklegt mjög, að Goodtemplarareglan, verði enn sem fyrr fyrir aðkasti nokkurra í þessu áhugamáli sínu. Hún hefir orðið fyrir því oft áður og svo mun einnig verða framvegis, því enn [illegible] í sam- það oft áður og svo mun einnig verða framvegis, því enn [illegible] leikinn, myrkrið á ljósið, hatrið og öfundin á allt sem gott er. Það er eigi ávallt af misskilningi eða þekkingarleysi, að illgjarnir menn og afvegaleiddir haga sér þannig, heldur vondir menn, sem eiga enn vanmátt, að vera að- [illegible] til meins og miska. Enginn gerir er [illegible] við því [illegible] afsökt, heldur leyfa þeir að spjóta bandi sínu, en halda samföringa sinni mál, og [illegible] áfram, hvernig sem því líður, menn geipa og geysa. Hitt er annað, að þeir geta hafið fyrir, dregið úr, öðrum mönnum í lífi og [illegible] sjálfum sér við viðfangsefni sín, en aldrei til lengdar; því æðsti dómstóll þjóðarinnar, almenningsálitið, [illegible] þeir sjálfir kalla að væri sá æðsti dómstóllinn, almenningsálitið, kveður þó einnig sinn dóm yfir þeim sem öðrum, en hann kveður þeir [illegible].

Menn þessir þurfa hvorki Goodtemplararegluna né aðrar reglur að meina eða kenna að vinna sjálfsþjónustunni og mannúðar að ótta; það ætti að fyrirlíta þá og aumka þeim enga!